

Bogu na čast, bližnjemu na pomoč!

GASILEC

Izdaja odbor deželne zveze kranjskih gasilnih društev. — Urejuje tajnik Fran Ks. Trošt na Igu pri Ljubljani. — List izhaja poljubno po potrebi v nedoločenem času, vendar vsaj štirikrat na leto, in ga dobivajo člani zveze brezplačno. — Za neude stane vsaka številka 10 kr.

Slavna kranjska hranilnica je darovala za občno podporno bolniško zalogo podporo v znesku **600 K, reci: šeststo kron.**

V isti namen darovala je slavna c. kr. priv. vzajemna graška zavarovalnica znesek **500 K, reci: petsto kron.**

Za te velikodušne darove usoja si podpisano načelnštvo izreči najtoplejšo zahvalo.

Ljubljana dne 14. marca 1901.

Načelnštvo zveze prostovoljnih gasilnih društev Kranjske:

Franc Doberlet s. r.,
načelnik.

Franc Ks. Trošt s. r.,
tajnik.

Albin C. Achtschin s. r.
načelnikov namestnik in blagajnik.

Zvezne zadeve.

Zapisnik seje zveznega odbora z dne 21. marca 1901.

Navzoči: Fr. Doberlet, načelnik; A. C. Achtschin, namestnik in blagajnik; Fr. Trošt, tajnik; Jos. Fajdiga, Ludovik Štriclej, Ivan Rus, M. Petrič, Fr. Papler, Ivan Urbančič, Adolf Gustin in Ant. Rupert, odborniki.

Načelnik otvori sejo ob 3. uri pozdravljajoč navzoče, osobito novoizvoljene odbornike, ter naznanil, da je odbornik Fr. Koncilija iz Žužemberka svojo odsotnost opravičil. Spominja se pokojnega nadzornika kneza Windischgracza, gospoda Fr. Reissmüllerja, ki je bil ustanovnik prostovoljnega gasilnega društva v Planini in nekaj časa tudi odbornik zvezi. (Vzame se s sožaljem na znanje.)

Odobré se po načelnštvu nakazane podpore ponesrečenim gasilem in se dovoli podpora 9 K ponesrečenemu gasilecu Gregor Nadlišku v Vipavi.

Tajnik poroča o došlih vlogah in njihovi rešitvi, kar se na znanje vzame in odobri.

Poroča se o dopisih stalnega avstrijskega gasilnega odbora in visoke c. kr. deželne vlade radi razstave v Berlinu l. 1901. Sklene se, da se zveza razstave ne udeleži, pač pa vpošlje svojo statistiko avstrijskemu gasilnemu odboru na razpolago.

Na znanje se vzame okrožnica stalnega avstrijskega gasilnega odbora, v koji se izreka zahvala vodstva društva rudečega križa gasilem in zdravnikom, ki so se posvetili službi pri prenašanju bolnikov v slučaju vojske.

Posvetuje se o pristopu k takozvani «smrtni blagajnici», ki bi se ustanovila za avstrijske planinske dežele, ter sklene za sedaj k tej blagajnici ne pristopiti, in to zatagadelj, ker se je ravnokar osnovala domača podporna blagajnica.

O dopisu «Hasičke jednote Česke» ne more odbor sklepati, ker je to točka občnega zbora, a vže pred leti se je sklenilo, da kranjska gasilna društva ostanejo v avstrijski gasilni zvezi.

Achtschin poroča o podporni bolniški blagajnici za Kranjsko. Do sedaj je pristopilo 41 društev z 1172 udi, kateri so tudi četrtletni obrok vplačali. Za ustanovno podporo smo se obrnili

do vseh večjih na Kranjskem poslujočih zavarovalnic in do kranjske hranilnice. Odzvala se je kranjska hranilnica s podelitvijo podpore letnih 200 K skozi tri leta, torej 600 K, in graška vzajemna zavarovalnica s podporo 500 K. Druge zavarovalnice so nam v negativnem zmislu odgovorile, a od dveh društev nismo prejeli nikacega odgovora.

Sklene se, da naj začne bolniška blagajnica poslovati z dnem 1. aprila 1901. Vplačila se bodo zaračunila od tega dne naprej in od tega dne naprej se bodo tudi podpore izplačevale. Vplačila se imajo točno vsako četrtletje odrajtovati in novi pristopi se od četrtletja zaračunijo. Pristopiti k bolniški blagajnici imajo pravico le delujoči, aktivni, nikakor pa ne podporni člani. Načelniki so zavezani vestno ravnati in ne zlorabljeni dobrot podpore blagajnice. Za prvo dobo plačevalo se bode bolnikom po 80 h na dan podpore in to vselej po društvenem načelnštvu. Načelnštva društev imajo vsak slučaj obolenja 8 dni potem, ko je dotičnik zbolel, naznaniti po dopisnici zveznemu odboru, isto tako je naznaniti dan njegovega ozdravljenja.

Ti predlogi se soglasno odobre in se je po njih ravnati, in ravno tako se je strogo ravnati po pravilih.

Na znanje se vzame poročilo radi prostovoljnega gasilnega društva v Šenpetru. Pojasni se zadeva radi pristojbinskega namestka, in sklene se ponatisniti navodilo o tej zadevi v «Gasilecu», da ne bodo načelniki napačno poročali ali celo obrok za poročilo zamudili.

Gustin je naznanil, da bo letos prostovoljno gasilno društvo v Novem mestu praznovalo svojo 25letnico in prosi udeležbe pri taisti.

Ker je bil s tem dnevni red dovršen, sklene načelnik ob polu 6. uri popoldne sejo.

Januarja meseca poslali smo vsem zveznim gasilnim društvom poziv in dotične tiskovine za zglasilo k občni podporni bolniški blagajnici. Do sedaj je oglasilo svoj pristop vže lepo število društev in članov, vendar jih je še mnogo, ki s pristopom ali naznanilom odlašajo. Načelniki društev naj v tej zadevi posredujejo, da bode čim prej vse v redu.

Ker je obstanek podpore bolniške blagajnice zagotovljen, začne ista s 1. aprilom 1901 dejansko poslovati.

V vednost naj se vzame, da se bo v slučaju bolezni strogo po pravilih postopalo. V slučaju bolezni dobivali bodo člani na dan 80 h podpore, katera podpora se bode pa zvišala, ko bode blagajnica močnejša.

Zvezni odbor je vložil prošnje do več v Kranjski poslujočih zavarovalnic, da iste kaj prispevajo k ustanovnemu zakladu. Žal, da so, razun graške, vse zavarovalnice našo prošnjo zavrnilo, dvema se še ni vredno zdelo, nam kaj odgovoriti.

Vložila se je tudi prošnja na vodstvo kranjske hranilnice, katera je s svojim dopisom za enkrat dovolila skozi tri leta po 200 K podpore.

Tovariši! v čim večjem številu pristopate, tem močnejši postanemo, kajti le v združenji je moč in napredek.

Druge zveze, kjer obstoje podpore blagajnice, so nam v izgled, da stoji ta zadeva na zdravi, jako koristni podlagi, kajti vse te blagajnice prospevajo in vsled tega zamorejo svojim

članom dati zdatne podpore. Ne straši naj nas trud; vsak začetek je seveda težak. Iz malega vzraste veliko, in zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača, tako pravi naš pregovor, to se je vže čestokrat uresničilo, in upati je, da se bode tudi pri nas. V to ime pomoz! Bog!

Zvezni odbor.

Pristojbinski namestek (ekvivalent).

C. kr. urad za odmero pristojbin v Ljubljani je z odlokom dne 23. decembra 1900 razposlal tekom februarja meseca 1901 na prostovoljna gasilna društva »Poziv« radi napovedi pre-makljivega in nepremakljivega premoženja po stanju z dne 1. januarja 1901.

Napoved se ima vpsolati navedenemu uradu najkasneje do 30. aprila 1901, sicer bi zadela društvo občutljiva kazen, in krivda bi zadela načelnika, ki ni pravočasno vpsolal napoved.

Da se pa olajša društvom delo, ki je združeno s to napovedjo, navesti hočemo postavne določbe iz ukaza c. kr. finančnega ministrstva z dne 14. julija 1900, državljanski zakonik šte. 120.

V tem ukazu je sledeča gasilnih društev se tičoč določba:

§ 26., odstavek 5. Prostovoljna gasilna društva so glede svojih podpornih blagajnic in pa svojega gasilnega orodja ter svoje drugačne premične imovine po opomnji č. 2 d k tarifnemu postavku 106 B. e zakona z dne 13. decembra 1862. l. oproščena od pristojbinskega namestka, če se s pravili dotičnega društva dokaže, da so te reči trajno posvečene ljudomilim in dobrodelnim namenom. Ravno take gasilne potrebščine niso predmet pristojbinskega namestka.

Z ozirom na te določbe morajo gasilna društva po svojih pravilih dokazati, da so gasilne priprave trajno posvečene za ljudomile in dobrodelne namene. Ako so pa gasilne oprave last občine in društvu le v porabo izročene, je to dokazati. Društva, ki imajo enotna pravila, se opirajo na §§ 1. in 16.

Vsako društvo mora pa vpodati koleka prsto vlogo na c. kr. finančno oblast, v kateri se sklicuje na postavne določbe in prosi za oprostitev od plačevanja pristojbinskega namestka (ekvivalenta). Take uloge morajo biti od županstva potrjene.

Gospode načelnike pozivljamo, da ne zamude roka, bolje prej ko kasneje. Upamo, da smo stvar pojasnili dovolj in tako, da jo lahko vsakdo razume.

Zvezno načelništvo.

Okrožnica stalnega avstrijskega odbora v zadevi mejnarodne razstave za gasilstvo v Berlinu l. 1901.

V seji stalnega avstrijskega gasilnega odbora dne 2. decembra 1900 se je soglasno sklenilo, deželnim gasilnim zvezam priporočati, da se udeležijo razstave za gasilstvo in rešilstvo v Berlinu l. 1901.

Da se omogoči enotno postopanje gasilnih zvez pri razstavitvi, se na podlagi sklepa komiteja priporoča, da ima razstava pasameznih zvez v obliki stenske tabele sledeče obsezi:

- 1.) Stensko tabelo zveznega okrožja, razdeljeno v posamezne okrajne zveze in zaznambo kraja (sedeža) vsacega gasilnega društva.
- 2.) Tabele nastopne vsebine:
 - a) zadnje statistiko po seznamu stalnega avstrijskega gasilnega odbora,
 - b) gasilna društva po vrsti, kakor so ustanovljena,
 - c) primerjajočo statistiko števila moškega prebivalstva v okrožju zveze proti številu gasilcev,
 - d) število krajev zveznega okrožja, proti številu krajev z gasilnimi društvi.
- 3.) Naprave za občno blaginjo posameznih gasilnih zvez.
- 4.) Statistiko ponesrečenj z razgledom oddanih podpor.
- 5.) Tabela o literarnih strokovnih proizvodih.

Glede potrebnega prostora in družih podrobnih vprašanj se je obrniti naravnost na kralj. gasilnega ravnatelja g. Giesberga v Berlinu; omenjeno bodi, da se prostori ne dobe brezplačno, ampak da bo od njih plačevati najemnino.

Najpogostejši vzroki požarov in najnavadnejša sredstva za gašenje.

Skoro vsaki dan prinašajo časopisi poročila o požarih, ki vzlic temu, da ima že skoro vsaka občina gasilnih priprav, ponekod celo jako izbornih, in tudi dobro izvežbanih gasilcev, vendar napravijo mnogo škode in imetje in premoženje celih družin pokončujejo. Dostikrat se tudi zgodi, da kdo ponesreči ali življenje izgubi.

Če nastane požar o nenavadnem času, recimo okolo polnoči, ko večina ljudi leži v trdnem spanju, ter precej časa preteče, preden gasilci v pomoč prihite, ali če najde nastali požar obilo hrane zaradi gorljivih tvarin, tako da se zamore najhitreje razširjati, potem je rešilno delo sila težavno, in je treba mnogo truda in znoja, da se prepreči razširjatev ognja, da se omeji. Dokler ni vse, kar bi moglo biti vzrok požaru, odstranjeno — kar je pa docela nemogoče — tako dolgo se bodo dogajali taki slučaji. Naloga gasilcev bodi, strahoto požara zmanjšati in njega zle posledke olajševati.

Nervoznost sedanjega časa se opazuje skoro povsod, da celo v malih vaseh. Le v krajih, ki so v kulturi zaostali, je relativno najmanj požarov, tu se še čišla in spoštuje stara previdnost pri uporabi luči in ognja. K današnji malobrižnosti ljudstva v takih stvareh, ki je splošna postala, precej doprinaša čustvo varnosti proti izgubam, provzročnim po požaru, katero dajo zavarovalnice. Gotovo je le malo strank, ki bi ne bile za svoje imetje zavarovane. Ako je tako imetje po požaru uničeno, poravna škodo deloma zavarovalnica.

V prejšnjih časih kaj tacega ni bilo; pogorelec bil je le na dobrotljivost in usmiljenost svojega bližnjega navezan, zato so bili ljudje tudi veliko opreznjši. Dalje je iskati vzrok pogostim požarom v nakopičenju predmetov od katerih preti nevarnost ognja, ki se rabijo v obrtu in v industriji. Taki predmeti so vse gorljive tvarine, sestojee največ iz ogljika, dušika, kisika in vodenca, ki se imenujejo organična telesa in zgorijo brez pepela. Vsa organična telesa, kakor: eter, alkohol, bencin, petrolej i. t. d. so tvarine, od katerih v prvi vrsti preti nevarnost požara. Anorganična telesa ostavijo, ko zgorijo, pepel. Oglje je v sredini med njima. Njega organični del zgori, anorganični ostane kot pepel. Da zamore telo goreti, dovajati se mu mora kisik; poleg tega je treba gotove množine gorkote, da se vžge. To stopinjo gorkote imenujemo vžigalno temperaturo. Da telo samo gori, ako se dovede do njega vžigalne temperature, vidimo na navadni vžigalici. Ta se mora na raskavi steni drgniti, da z drgnjenjem dosežemo tisto stopinjo gorkote, pri kateri se žveplo vžge. Vžigalna temperatura je odvisna od tvarine, iz katere sestoji telo. Košček papirja se preje vžge, kot košček lesa. Vžigalnost je pa odvisna ne samo od temperature, ampak tudi od množine ogljika. Čim več ogljika ima telo v sebi, tem ugodnejši so pogoji gorenja.

Nevarnost ognja preti od vseh organskih teles, ki so držujejo veliko množino ogljika in imajo nizko vžigalno temperaturo. Čim hlapnejša so, in čim več kisika so držujejo v sebi, tem bolje bodo gorela.

Lahko vnetljiva telesa so tista, ki imajo v sebi veliko kisika ali istega lahko oddajajo, kakor solitar, klorokisli kali i. t. d. Take tvarine, ki se same od sebe vnamejo, so mešanica snovi, ki imajo v sebi veliko ogljika, s takimi, ki svoj kisik lahko oddajo, oboje pa mora imeti nizko vžigalno temperaturo. Take dobimo pri umetalnem ognju v kupčiji, to so preparati, ki obstoje iz smole in solitrovokislega barita ali iz klorokislega kalija.

Ravno tako lahko upaljive so z oljem napojene cunje, prašnata lesna volna, snažilna volna, sveže stolčena lanena moka, smola, mokra mrva i. t. d. Ako so te tvarine v veliki množini nakopičene, navzamejo se kisika v veliki množini, katerega imajo same veliko v sebi in se tako segrejejo, da se naposled vnamejo. Poznavanje takih tvarin, od kojih

preti nevarnost ognja, je za policijske poizvedbe ali strokovna mnenja o nastalem ognju velikega pomena. V to ni zadostna samo gasilska vednost, temveč tu mora priskočiti tudi tehnična, kemična in naravoslovska veda. Ako to ni mogoče, naj se sklep raje opusti, kakor da bi bila ena ali druga oseba neopravičeno na sumu.

Lahkomišljeno ravnanje s petrolejem je bilo tudi že vzrok mnogim nesrečam. Krivda zadene v tem največ ženske. Ako ne morejo precej zakuriti, ker so drva presveža ali predebela sklana, vzamejo petrolejsko posodo in polijejo tleča polena s petrolejem. Plamen udari v posodo, katera se razleti, vsebina se razlije po obleki in po tleh in vse je hkratu v plamenu. Od goreče obleke se še druge stvari vnamejo in nesreča je gotova. Isto se lahko zgodi pri napolnjevanju gorečih petrolejskih svetilk. Dasiravno se je o tem vže mnogo pisalo in se je svarilo pred takim postopanjem, vendar se ta razvada ne opusti. Mala hčerka je videla, da mati tako dela, in dela pozneje sama tako. Resnica je, da se take nesreče množe. V drugem slučaju se je menda kaka stvar založila ali pa je na tla padla. Išče se svetiljka (laterna), ista se ne more takoj dobiti ali je pa umazana; vzame se toraj sveča ali petrolejska svetiljka, gre se v shrambo, kjer dotičnik misli, da bode našel zadevno stvar, tu se išče, dokler ni stvar najdena. Ni li v taki okolnosti mogoče, da se kaj zasmodi ali vname, ne da bi človek kaj opazil; gre iz shrambe, čez uro pa bukne požar. O tacih in enakih prilikah je navaden izgovor: «Saj se ne more nič zgoditi.» Enkrat ali dvakrat se res nič ne zgodi, tretjič pa se lahko nesreča pripeti. Torej previdnost v takih slučajih! Nesreča se lahko pripeti tudi v sledečem slučaju. Oče gre po temi kako stvar iskat, ne vzame luči, marveč si pot po stopnjicah razsvetljuje z žveplenkami, katere zaporedoma prižiga, in ko so dogorele, jih proč meče. Še tleča žveplenka pade na lahko gorljiv predmet, isti začne počasi goret in iz iskric je nastal ogenj, ki lahko hišo vpepeli. Vprašuje se po vzroku, a noben človek ne ve, koga zadene tu kaka krivda in da je to posledica neprevidnosti. Čuje se dostikrat: Hudoben človek bil je provzočitelj ognja — požigalec. Če bi se v spomin poklicalo onega ravnanja, ne bi bilo težko najti vzroka. Na svislih, podovih, podstrešjih je večkrat ležišče za posle, pomočnike in učence. Večkrat se rabijo taki prostori tudi kot shranjevališče za vsakojako šaro, ki je leta in leta nakopičena ter popolnoma presušena. Četokrat se rabijo odprte svetiljke, ako gredo zvečer uslužbenci spat, ki imajo tudi dostikrat navado kaditi v takem prostoru, ne misleč na nevarnost, v kateri se nahajajo; iskrica zadostuje, da provzroči požar, v katerem lahko svoje življenje izgube. Koliko nesreč se je vže pripetilo vsled navade, da nekaterniki čitajo v postelji in pri tem zaspijo, a luč gori dalje. Sune se v svetiljko, svečnik, ta se preobrbe; plamen se razširi, predno je speči to opazil. Zbudi se, ko je prekasno in s težavo se reši, če ne zgori. Moški posli pridejo večkrat pozno v noč natrkani domov, s smodko ali cigareto v ustih. Prižgejo luč, vržejo žveplenko ali «čik» proč, in če se kaj pripeti, je navaden rek: «Kako je vendar ogenj nastal, saj je čisto nemogoče!» Ker so hišna podstrešja velikokrat v zvezi s hlevnimi podstrešji, a le z leseno steno predeljena, je večkrat vse pohišje naenkrat v plamenu in domači si morejo le golo življenje rešiti.

Neprevidno ravnanje z lučjo v hlevih je bilo tudi vže mnogokrat vzrok požaru. V hlevih imajo navadno hlapeci svoje postelje, a ti brezskrbno hodijo celi dan okolu s pipo v ustih, da, nekateri morajo še v postelji kaditi, predno zaspe. Posebno naj se strogo prepove kajenje v hlevu; raje naj se kadilce odstrani. Krma za živino naj se po dnevu pripravi, da se to delo pri luči ne opravlja. V hlevih naj se pa vedno le rabijo dobro zaprte svetiljke, ki naj bodo vedno snažne. Svetiljke naj se vselej v sobi prižigajo; če se po tem ravna, se ne more ničesar zgoditi. Po letu je v hlevih vroče, zato se okna odstranijo, a po zimi se ista s slamo zatlačijo, ne da bi se pomislilo, kako je to neprevidno; hudobna roka lahko to slamo prižge in vse je v ognju. Pri gospodarskih poslopih na deželi vidi se četokrat nakopičene suhljadi, praprotja i. t. d. Ni li tu dana prilika za nesrečo? Da otroke prime muba, si mali ogenj napraviti, dobe žveplenke in kup zažgo. Taki kupi naj se v bližini poslopij, osobito ako so ista s slamo krita, ne trpé, marveč naj se kupičjo oddaljeno od poslopja.

Kajenje smodk ali tobaka v skednjih, svislih, na podovih, med spravljanjem žita, sena, slamorezbo i. t. d. je tudi vzrok nesreče. Mirno gre gospodar ali hlapec poleg z žitom ali senom naloženega voza in puši svojo fajfo ali celo smodko. Zgodi se to tudi v samem skednju, in ni se potem čuditi, da nastane zdaj tu zdaj tam ogenj, ki je vničil vže marsikatero gospodarsko poslopje.

Res, da imamo postavne določbe, v katerih se taka brezbriznost pod strogo kaznijo prepove, ali v mnogih slučajih se ne izve, kdo je krivec, in kjer tega ni, tudi ni tožnika, zato ostane dejanje nekažnjeno, kajti da bi se kdo sam ovadil, na to je jedva misliti. V suhem poletju se je pripetil vže gozdni požar, ker se je vrgla proč še tleča žveplenka ali ostanek smodke. V Nemčiji je kajenje v gozdih prepovedano; kdor se pri tem zasači, ne odide občutljivi kazni. To je tudi prav; v gozdu je marsikaj, kar se rado hitro vname in požar tu lahko velikansko škodo provzroči, predno ga je mogoče ukrotiti. Take postavbe bile bi tudi pri nas prav umestne, osobito naj bi se prepovedalo kajenje smodk in cigaret v vsakem gozdu.

Prosto po «Oest. Feuerwehr-Zeitung».

O uporabi parne brizgalnice.

Vprašanje o vrednosti parne brizgalnice pri gasilstvu je vže davno rešeno, ker ima vsaki stroj, ki deluje samostalno, ne da bi bilo pri tem treba človeških močij, prednost pred ročnim strojem. Prepirno je pri vseh motornih brizgalnicah le vprašanje, katera sila naj se uporablja, ali parna sila, ali tista, ki jo daje plin, bencin, gazolin, petrolej in enake tvarine, dalje stisnjeni zrak in ogljenčeva kislina, pred vsem pa elektrika, kot gonilna moč.

V tvornici R. Czermaka v Toplicah izdelujejo se raznovrstni gasilni stroji, vendar pripada prvenstvo parni brizgalnici.

Električna, pravzaprav elektromotorna brizgalnica ima tudi svoje prednosti, ali vže samo dejstvo, da se rabi pri parni brizgalnici samo voda in ogenj, da potem ta stroj popolnoma neodvisno deluje in to vedno z najboljšim vspehom, daje parni brizgalnici prednost pred vsemi motornimi.

Res, da imajo vže marsikje vodovode, torej je nabava parne brizgalnice v takih krajih nepotrebna, tako mislijo najbrž mnogi občinski zastopi. Vendar je tako mnenje povsem napačno. Tudi tam, kjer je najboljši vodovod, se z ročnim strojem ne doseže isti uspeh, kakor s parno brizgalnico, ki je zlasti potrebna in koristna, kjer ima gasilstvo v slučaju požara opraviti pri visokih stavbah. Vpeljana je že v mnogih manjših in večjih mestih in občinah.

V Draždanah so bili tudi mnenja, da pri obilici vode lahko izhajajo brez parne brizgalnice. Ko je pa gorela krasna cerkev sv. Križa, pokazal se je vodovod nedostaten in le dobra parna brizgalnica bi bila tu kaj opravila. Umeje se, da se je potem več parnih brizgalnic nakupilo, kajti skušnja je mestne očete spanetila. V Londonu imajo poleg dobrega vodovoda več kot sto parnih brizgalnic, ki se nahajajo v raznih delih mesta, in tako je tudi v drugih angleških in ameriških mestih.

Ni pa ravno treba samo velikih mest vzeti za primer, saj tudi večje občine, kjer so vodovodi, ne morejo biti brez parnih brizgalnic, če se nahajajo tam tovarne, javna velika poslopja, hišne skupine, kjer stoje hiše jedna poleg druge.

Veliko množino vode, ki jo je brizgati z veliko brzino, zmore le malokateri vodovod in ima isti dovolj posla, da dovaja potrebno vodo parni brizgalnici, včasih celo iz dveh ali več hidrantov. Ako se v bližini nahaja odprta voda, jezero, ribnjak, reka ali potok, potem se šele vidi, kako mogočno more delovati parna brizgalnica.

Čeravno so stroški za nabavo parne brizgalnice malo večji, se ta izdatek vže pri enem samem velikem požaru izplača; brez take brizgalnice naj bi ne bila nobena večja občina.

Največ pa je v poštev jemati, koliko se prihrani dela, ki bi je morale opravljati človeške roke. Dobra ročna brizgalnica s premerom cilindra 130 mm daje v minuti pri 60 dvojnih vzdigih okolu 300 litrov vode, za kar je treba 14 do 16 mož. Več kot minuto ne zdrže ti možje v delu, zato je treba počasneje delati, čim dalje so razpoložene cevi in čim večja je strmina. Tak

stroj ne more potem več kot 120 litrov vode dajati, ko je le 20 dvojnih vzdigov v minuti, kar je za dlje časa več kot preveč za možtvo, ki se mora tudi menjavati, ker se pri delu preveč utruji. Večja ko je nevarnost po ognju, večja je tudi naloga možtva.

Najmanjša parna brizgalnica tvrdke R. Czermak-a opravi isto delo, kakor 14 do 16 mož, le v eni minuti, s samo eno kratko cevjo brez podaljška. Najmanjša parna brizgalnica, pri kateri je treba enega samega moža, opravi toliko kakor tri ročne brizgalnice, ki potrebujejo 42 do 48 mož. Vedno se pa slišijo pritožbe, da primanjkuje brizgalcev in da sploh možtvo raje pojema kot narašča vzlic temu, da se gasilstvo razvija.

Da pa zamore ena sama parna brizgalnica toliko vode izcerpati, da jo večjemu številu ročnih brizgalnic daje, je vže dovelj dokazano.

Predsodki prejšnjih časov, ko ljudje še niso poznali parnih brizgalnic in njihovega izvrstnega delovanja, so vže davno izginili. Taki pomisleki proti nabavljanju parnih brizgalnic so bili:

- da ni dovelj vode za parne brizgalnice, ali da se z vodo več škode napravi kakor koristi,
- da traja predolgo, predno stroj začne funkcionirati, in
- ne povsem lahko oskrbovanje.

Ti pomisleki pri imenovanih brizgalnicah nimajo več zmisla, kajti vsaka parna brizgalnica označene tvrdke je z regulacijo previdena in kurjač lahko tek stroja pospeši ali opočasni, tako da se daje po potrebi večja ali manjša množina vode ali se tudi z vodo varčuje. Čas, ki preteče od časa, ko se je zakurilo, do časa, ko začne stroj funkcionirati, je zaradi konstrukcije kotla tako kratek, da se lahko začne delati, ko so se cevi položile pri navadni brizgalnici, ker se para jako naglo razvija.

Za postrežbo ni potreba izprašanega kurjača, vsako gasilno društvo lahko določi iz svoje srede nekaj mož, kateri se v prav kratkem času priučijo, kako se ima ravnati s parno brizgalnico. Take parne brizgalnice koristijo tudi v tovarnah, graščinah, vojašnicah, kaznilnicah i. t. d., ker jih lahko čisto navaden delavec oskrbuje.

Na Kranjskem imata parnih brizgalnic samo ljubljansko in litijsko gasilno društvo, a bile bi potrebne še v marsikaterem mestu, kakor v Kranju, Trzinu, Škofjiloki, Radovljici, Postojini, Vrhniki, Idriji, Novem mestu, Kočevju i. t. d. V industrijskih krajih ali tam, kjer je voda oddaljena, so prav na mestu in občinski zastopi bi z nakupom take brizgalnice storili občanom veliko uslugo.

Dopisi.

Breznica. Dne 27. januarja t. l. imeli smo občni zbor prostovoljnega gasilnega društva. Društvo si je v preteklem letu napravilo nove sani za snemalno brizgalno, da se tudi po zimi lahko hiti pomagat, 50 m novih cevi, eno svetiljko in dve konjski opravi. Društvo je imelo v preteklem letu eno glavno vajo in en požar. — Dne 27. januarja bil je občni zbor in se je vršila volitev; izvoljeni so bili vsi dosedanji opravniki, t. j. načelnik in vodje, samo namestnik načelnika, gospod Simon Triplat in brizgalec A. Skomovec, sta odstopila. Za namestnika je izvoljen Josip Zupan. Pristopilo je pa šest novih udov. Na pomoč!

B.

Iz Hrvatske. (Pogled na gasilstvo koncem devetnajstega stoletja.) Devetnajsto stoletje je minilo, v kojem se nam je mimo raznih naprav za ljudsko varnost spominjati tudi začetka gasilstva širom sveta. V tem veku je ogromno napredovala tehnika, hidrotehnika, elektrotehnika in kemija, da ne govorimo o drugem. Z raznimi iznajdbami in obrtnijami okoristilo se je tudi gasilstvo. Pred malo desetletij rabili smo brizgalnice stare sestave, prav primitivne, ki so bile, kakor smo zdaj prepričani, nedostadne za uspešno delovanje proti požaru. Lestvice in drugo razvalno orodje bilo je težko, nepopolno, o kakih drugih pomočnikih ni niti govora. Gasilno orodje izdeloval je le kak obrtnik, zvonar ali mehanik, večkrat tudi kak samouk, ki ni imel pojma o tehniki. Danes se pa s tem bavijo tehniški strokovnjaki, zato je pa ravno ta industrija pri raznih

narodih toliko napredovala. Podvzetnost in človeški um sta ustvarila razne tvornice in delavnice, v kojih se izdelujejo parne in motorne brizgalnice, kojih silno delovanje se kaže na pogorišču. Izdelujejo se mehanične in druge lahko lestvice, krinke proti dimu, razno ročno orodje, električna budila in telefoni in ustvarjajo se razne naprave za prvo pomoč. Ves ta napredek je bil v prid tudi gasilstvu. V večjih mestih ustanovile so se poklicne in plačane gasilne čete, v manjših mestih, trgih in vaseh so se ustanovila prostovoljna gasilna društva, katera imajo svoje zveze, podporne blagajne in enakolične uredbe radi vaj, pouka, obleke i. t. d. Tudi postavodajstvo ni zaostalo. Ni države in dežele, da bi ne imela gasilskih zakonov in naredeb proti požarom, s katerimi se gasilstvo racionalno vzdržuje. Velika svetovna mesta prirejajo razstave v prid gasilstvu, da se isto prouči; brez njega si danes napredka narodnega gospodarstva ne moremo misliti. Pred 36 leti ustanovilo se je v Varaždinu prvo hrvatsko prostovoljno gasilno društvo, a koj za tem v Zagrebu, Sisku, Karlovcu i. t. d. Začetkom treba se je bilo boriti z neznanjem in brezbriznostjo ljudstva, a tudi nekateri rodoljubi in politiki so smatrali gasilstvo kot nekakega širitelja germanizacije. Ljudstvo se je naposled spametovalo po groznih skušnjah, ko mu je požar uničeval premoženje in imetje, koje si je s težavo priborilo, in spoznalo korist in potrebo gasilstva, in začelo se je misliti na ustanovitev gasilnih društev. Tako so se osnovala gasilna društva v naši domovini. Res, da jih ni še toliko, kolikor jih je treba v interesu našega narodnega gospodarstva, žalostna je resnica, da še v polovici občin ni gasilnih društev, a v nekaterih nimajo niti najpotrebnejšega gasilnega orodja. Nekatera društva nimajo prave brizgalnice, niti cevi; o lestvah in drugem orodju ni niti govora. Radi pomanjkanja materialnih sredstev nastala je neka stagnacija v mnogih društvih, nekaj jih životari samo po imenu, a druga propadajo. Požari leto za letom uničujejo naša domovja, del naše narodne imovine, ubogi pogoreleci iščejo zavetja pri dobrih ljudeh. Žalosten je to pojav v naši dobi, v našem narodu in gospodarstvu. Pet let je preteklo, da se razgovarjamo v našem glasilu o tem, kaj bi bilo storiti, da se pripomore gasilstvu, a vidi se nam, da je naš glas glas vpijočega v puščavi. Redki so tisti mogotci, ki kažejo gasilstvu svojo naklonjenost — vendar bi mogli steči zasluge za rod in dom, in pohvalo od strani naše vlade, ako bi delali goreče po njenih lepih intencijah v prid domačemu gasilstvu. Občine le malo ali pa nič ne podpirajo gasilstva. Plemenitashi in drugi bogataši redkokdaj žrtvujejo kako zdatnejšo podporo, taki navadno še podporni člani gasilnih društev niso. Jeli torej čudno, da gineva veselje prostovoljnim gasilcem, da pojema njihova navdušenost, katero so prej pri vsaki priliki kazali? Najžalostnejše pa je, da so nekateri prvaki, ustanovitelji gasilnih društev, se odtegnili svojemu društvu, in da se zanj ne menijo več. Delujoči člani društev so po večini obrtniki in kmetovalci, ki so se prostovoljno podvrgli težki dolžnosti dnevne in nočne službe, in so vneti za občni blagor. Oduševljuje jih misel, da delujejo v korist svojih soobčanov, brez plačila ali druge nagrade, nagrada jim je zavest, da hočejo dobro storiti. To naj bi uvaževali mogotci okrajev in občinski župani vsikdar, kadar je domačemu gasilstvu treba moralno in materijelno pripomoči, a inteligentni domoljubi naj bi sami o vsaki priliki gasilstvo priporočali in dejanski podpirali, bodisi kot izvršujoči ali podporni člani. Gasilna društva in njihova predstojništva pa prosimo, naj vztrajajo in naj ne izgube v sedanjih okolščinah dobre volje in poguma, da nam ne propade to, kar smo z veliko težavo in muko osnovali. Pokažimo, da smo res rodoljubi, to nam bodi v krepilo pri izvrševanju dobrovoljno prevzetih dolžnosti, a nezgoda ubogih pogorelecev nam bodi v povzbujajo v našem požrtvovalnem delu. Daj Bog, da bi gasilstvo v novem stoletju se širilo, napredovalo in procvitalo! V to ime «Pomoz Bog»!

Mirko Kolarić.

Priobčujemo te vrstice z željo, da bi se marsikje tudi pri nas uvaževalo in naj bi tu izrečene misli pripomogle k napredku gasilstva; naj bi se tudi omehčala srca nekaterih županov, ki še vedno gasilstvu nasprotujejo mesto da bi ga podpirali, kakor jim to velela postava in gasilni red.

Uredništvo.

Raznoterosti.

Dunajska stara gasilna straža. Cesar Ferdinand I. izdal je leta 1534 ognjevarstveni red, iz katerega posnamemo, da je vže v tistem času bila opazovalnica ognja na zvoniku cerkve sv. Stefana in da je bil tam vedno stražnik. Na dano znamenje morale so gotove zadrage, in sicer one ključarjev, kovačev, tesarjev, zidarjev in krovecv, s svojim osebjem kot gasilci prihiteti na pogorišče. Razven tega so hodili po mestnih delih stražniki, ki so se vsako uro oglašali, ter so imeli paziti na vse in naznanjati požare v notranjščini hiše. Cesarski namestnik Kvintin grof Jürger izdal je leta 1688. novi gasilni red. Z udarci na rotovško takozvano plat zvona začelo se je vže leta 1453. ogenj naznanjati.

Varuhi gasilcev. Vsak otrok ve, da je sv. Florijan zaščitnik gasilcev. Vsak pa tudi ve, da se nihče celo leto ne zmeni za sv. Florijana, izvzemši ako kje bukne požar; takrat pa ljudje kličejo k svetniku: «Pomagaj nam, sv. Florijan, pomagaj!» — V drugih deželah, kakor na Francoskem, v Belgiji, Luksemburgu imajo gasilci drugega zaščitnika. Na Francoskem n. pr. se časti kot zaščitnica gasilstva sv. Barbara. Dan sv. Barbare, 4. decembra, praznujejo ne samo gasilci, marveč tudi uradi in vse ljudstvo. Ob 6. uri zjutraj je budnica, dopoldne sv. maša, katere se vse udeleži, popoldne je običajna gasilska vaja, a na večer se gasilci pogoste in se prirejajo vsakovrstne veselice, katerih se vse udeleži. Vse to se vrši v zimskem času; kako vse drugače bi to lahko bilo pri nas, ko vendar obhajamo praznik zaščitnika gasilcev sv. Florijana v najlepši letni dobi dne 4. maja

Prostovoljno gasilno društvo v Novem mestu prekrbi proti takojšnjemu plačilu najboljše konopne cevi, z garantirano odpornostjo proti tlaku 20 atmosfer in to za ceno 1 K 12 h od metra.

Solna voda na opekline. Za opekline se uporabljajo razna sredstva, da se bolečine olajšujejo. Izvrstno sredstvo je, kakor skušnja uči, solna voda. Bolečine v kratkem času ponehajo, ogorjena koža ostane le malo hrapava. Priporočati je to sredstvo tembolj, ker je ceno in se povsod dobi.

Žveplenke v žepu. Razvada, žveplenke v žepu, toda ne v škatljicah, pri sebi nositi, je silno razširjena osobito v delavskih slojih. Pripeti se dostikrat, da se vsled medsebojnega drgnjenja vnamejo, če se le na tisto stran naslanjamo; pri najmanjšem pritisku se to lahko zgodi. Neki delavec legel je, oblečen v volneni jopič, k počitku, v stranskem žepu pa je imel žveplenke. Ker se je v postelji obračal z jedne strani na drugo, so se iste po noči vnele, in kmalu je bila njegova obleka in postelja v plamenu. Prihiteli so sicer ljudje in ogenj z težavo udušili, a delavca so strašne opekline še dolgo spominjale na njegovo neprevidnost.

Kako so v Čudnem ustanovili gasilno društvo in volili razne šarže. Dragi bralec, ako te pot pripelje v Čudno, ne poprašuj, kako so imeli prvo volitev šarž pri gasilnem društvu in kako je gasilno društvo v začetku delovalo; če staviš tako vprašanje, boš moral teči, kakor hitro te bodo pete nosile. Čudno je kraj, kjer prebivajo prebrisani, pa tudi neumni ljudje, kateri zadnji pa hočejo le vedno več razumeti, kakor prvi. Ti so pa navadno tisti, ki niso svoje žive dni nikjer bili, ampak vedno doma tičali in si vendar domišljujejo, da vse vedo. Prišel je domov Mrazov Andrej, bil je dlje časa v mestu, izučil se trgovine in videl tudi druge koristne naprave. Ker se mu je v Čudnem le dopadlo, začel je trgovino na svojem domu, bilo je pa to tudi zanj ugodno, ker so bili Čudnjani imoviti ljudje, a v Čudnem je imela le stara Kučarica malo branjarijo, ki pa ni zadostovala. Ko se je bolj udomačil in so se ga sosedje privadili, začela je Andreju rojiti po glavi misel na ustanovitev gasilnega društva. No, to pa ni bilo Čudnjanom nič kaj po godu. «Te novotarije pa že ne!» kričali so vsi, od župana do zadnjega odbornika, «mi smo stari postali brez gasilnega društva in bomo tudi nadalje brez njega izhajali,

ravno tako tudi naš zarod lahko brez njega prebije.» Najbolj je grmel župan, ker je mislil, da, kar se ni rodilo v njegovi glavi, ni vse vkup nič vredno. Mraz je naposled vendar dobil na svojo stran nekaj privržencev in ker je župan s svojimi odborniki uvidel, da se ne more upreti tej struji, se je postavil sam na čelo celi akciji in gasilno društvo je bilo ustanovljeno. Ker je stala občinska blagajnica na trdnih nogah, kupili so tudi takoj brizgalnico in drugo orodje, in dali napraviti gasilarnico. Stvar je bila torej v najlepšem redu, kar je Andreja seveda najbolj veselilo. Pričelo se je vpisovanje udov, katerih se je vpisalo 21, in sicer župan, občinski odborniki, drugi vaški mogotei in Andrej Mraz. Župan skliče občni zbor, da izvoli šarže in vzame v pretres pravila, katera je dobil v mestu, kjer je bilo mnogo članov broječe gasilno društvo. Prečitavši pravila, so se ista na njega nasvet odobrila in takoj sprejela, dasi je Mraz ugovarjal, da se morajo pravila okolnostim primerno premeniti. Pri tem pa je naletel, češ, kako more ugovarjati tako skušenemu možu, kot je župan, to se ne spodobi. Določilo se je pri zborovanju, kakšna bodi obleka, sklenilo se je omisliti si takoj zastavo in potem prešlo na volitev šarž. Župan prebere iz mestnih pravil, katere šarže morajo biti pri društvu, in sicer: nadpoveljnik z dvema pobočnikoma, trije poveljniki z namestniki, tajnik, blagajnik, brizgalni mojster itd., skupaj ravno dvajset šarž. Mraz je povdarjal, da šteje društvo le 21 članov, da bi bil toraj v društvu le en sam gasilec. «Da, da», pravi župan, «to vemo tudi mi, pa kaj se hoče, ali naj čakamo tako dolgo, da bode narastlo število članov, ki bodo šarže volili, mi smo ustanovili društvo in volimo šarže, gasilci bodo vže od sebe prišli, ko bodo vedeli, kaki možje so na čelu društva.» Dobrokljci so sledili tem modrim besedam očeta župana, začela se je volitev nadpoveljnika. Se slogo je bilo zdaj pri kraju, oddanih je bilo 21 glasov (volilo se je z listki), dva glasova dobil je župan, drugi vsak po enega, a Mraz nobenega; to se je ponavljalo tudi drugič in tretjič. Ali prišla je rešitev v osebi gostilničarja Polička, pri katerem se je zborovanje vršilo. «Gospoda moja!» pravi ta modrijan, «čemu se pehamo z volitvijo? Dostojanstvo, katero ima vsak izmed nas v občini, to naj ima tudi v isti meri pri društvu!» Občno odobravanje in ploskanje! «Gospod župan bodi nadpoveljnik, prvi svetovalec prvi pobočnik, drugi svetovalec drugi itd. Ker pa nas je 21 pri društvu, a le 20 šarž potrebujemo, toraj volimo izmed sebe enega gasilca, a drugi so šarže.» Žbog tolike bistroumnosti so vsi Polička pohvalili in mu čestitali, ter volili enega gasilca. Izvoljen je bil Mraz, ki je dobil 20 glasov. Mraz se priporoči navzočim in odide.

Čudnovaško gasilno društvo ni manjkalo pri nobeni slavnosti v sosednjih krajih. S tako lepimi uniformami in s tako zastavo se ni moglo nobeno društvo ponašati. In tudi pri cerkvenih slavnostih so se prav postavili ti možaki, vse je bilo lepše kot preje. Slo je vse prav dobro tudi brez kacih gasilnih vaj, kakor je želel Mraz. Ali prišel je osoden dan. Ravno na dan domače cerkvene slavnosti je buknil požar pri Poličku, in vse je klicalo po brizgalnici. Gospodje odborniki so hiteli domov, oblečejo svoje paradne obleke in pridejo počasi eden za drugim na pogorišče, ter se posvetujejo in pričkajo o tem, kaj je storiti. Brizgalničnemu poveljniku so ukazali, naj pripelje brizgalno. Ta gre takoj s svojimi pobočniki do gasilarne, ali ravno pred njo se je utaboril neki glumač, vendar je bila ta zapreka odstranjena, in so brizgalno spravili iz gasilarne. Toda pomoč je prišla prepozno, kajti med tem je Poličku vse pogorelo. Gasilci so prišli sicer polnoštevilno — 20 mož, pravzaprav šarž — in ti so se krepko držali in celi čas ogenj gledali. Da niso delali, ni bila njihova krivda, saj so bile šarže, krivda je zadela le moštvo, katerega ni bilo. Župan kot nadpoveljnik se je zahvalil šaržam, da so točno prišli, šel domov in drugi so sledili njegovemu vzgledu. Da ste videli drugi dan Polička, kako se je srdil in s kakimi nazivi je pital gasilno društvo, proti Mrazu se je pa vse drugače obnašal. Škodoval je veliko ugledu društva, kar pa pametnih Čudnjanov ni motilo, ker ti so spredvideli, da jih ne zadene nikaka krivda, saj šarže so le za to, da izdajo povelja, a ne za delo. Ne dolgo potem gorelo je v sosednji občini. Kakor hitro mogoče zbralo se je društvo in odpeljalo na dveh vozovih s zastavo proti

pogorišču. Med potjo unel se je med njimi prepir, bi li ne kazalo brizgalno seboj vzeti ali župan je rekel: «Saj smo vže večkrat tam bili in nismo brizgalno seboj vzeli, čemu tudi, kdo bo neki gasil?» Ko so Čudnjani prišli, sprejeti so bili s porogljivimi klici: «Ali ste mislili, da žgemo kres?» «Kaj, vi nimate brizgalnice, toraj pojdite, od koder ste prišli!» — To je bil udarec za Čudnjane, še isti teden se je društvo šarž razšlo, Mraz je pa ustanovil novo društvo in Poliček mu je bil krepka podpora. Zastavo pa so dali v varstvo očetu županu kot prijeten spomin. Zato se Čudnjani še zdaj togotijo, če jih kdo kaj vpraša o prvi volitvi šarž.

 Prosimo načelnštva zveznih gasilnih društev, da čim preje vpošljejo društvene izkaze in letnino za l. 1901. Redoljubnost bodi vsakemu gasilcu sveta.

Zvezi so pristopila prostovoljna gasilna društva v Moravčah, Motniku, Trati, Sv. Gregorju in Šmartnem pod Šmarno goro.

Nova gasilna društva se snujejo v Gotenicah, Ledinah, Sv. Križu pri Kostanjevici in v Orehovici pri Šentjerneji.

J. C. Gerber

trgovina s papirjem in knjigoveznica

Kongresni trg Ljubljana Kongresni trg

ima vse uradne knjige za gasilna društva v zalogi, in sicer:

A. C. Achtschin »Vežbovnik»	1 K — v
Osnovnik	3 » 10 »
Službeni zapisnik	3 » 10 »
Blagajniška knjiga	1 do 2 K
Zapisnik	1 » 2 »

Jamstvo 5 let.

Jamstvo 5 let.

C. kr. privileg.

tovarna brizgalnic, črepalnic in drugih strojev

R. CZERMAK-A

v Toplicah (Češko)

dobavlja

brizgalnice vsake vrste, hidrofore in vse drugo ognjegasilno orodje.

Najugodnejši plačilni pogoji.

I. gornje-avstrijska naprava gasilnih orodij in oprave

Konrad Rosenbauer

v Lincu (Gor. Avstrijsko).

Sesalne brizge vsacega sestava.

Strešne, kljukaste, vtične in mehnične pomikalne lestve.

Vsakojaka oprava za plezalce in šarže.

Razsvetljevalne priprave in glashila.

Sanitetne oprave in dimne kranke.

Izvrstne konopne cevi neprekosljive dobrote.

Cenilniki zastoj in poštnine prosto. Olajševalni plačilni pogoji.

Gasilske uniforme

izdeluje popolnoma po predpisu

civilni in vojaški krojač

Franjo Reisner

Ljubljana, Poljanska cesta št. 32.

Suknja (Waffenrock)	od 20 K naprej po kakovosti blaga
Bluza	10 " " " " "
Hlače	8 " " " " "
Plašč	20 " " " " "

Ugodni nakup.

Da svoje založišče deloma izpraznim, oddajem do preklica naslednje gasilske priprave do 40 odstotkov ceneje, kot je označeno v cenilniku, in sicer:

Strešne in vtične lestve, krampe, petrolejske baklje, razne čelade, tkanine za pasove, namramne obveze, grbe in gasilske znake itd. itd.

Geniki brezplačno; na vprašanja se točno odgovarja.

Louis Gutermann

Dunaj II./2, Lichtenauergasse 14.

Ces. kr. priv.

tvornica strojev, brizgalnic, cevij in ognjegasilnih predmetov, prva moravska tkalnica cevij in pasov

R. A. Smekal

v Czechu pri Prostějovu

podružnice: Zagreb - Praga - Smichov

odlikovan

s 112 svetinjami, častnimi diplomami i. t. d. priporočaja se

za nabavo vsakojakih brizgalnic, gasilnega orodja, pasov i. t. d., kmetijskih strojev, peronospora-brizgalnic po najnižji ceni

kakor v lastni mehnični tkalnici tkane cevi najboljše vrste po zdastno znižanih cenah.

Postrežba je točna in solidna, pod ugodnimi plačilnimi pogoji na obroke. — Jamčenje za brizgalnice 5 let.

S spoštovanjem

Podružnica **R. A. Smekal** — Zagreb.